

VATTENVERKET I GÄDDVIK

Kurt Björklund har bygdeforskat i Gäddvik och kan berätta om Luleå's vattenverket i Gäddvik och utbyggnaden av vattenledningsnätet i Luleå stad.

Vatten kräver avlopp, elektricitet och distribution av det livsviktiga mediet som rinner i gjutjärnsrör. Vattenverket i Luleå har jubilerat tre gånger 1906, 1954 och 2014. Men vi tar det från början.

En sommardag 1898 kom Johan Gustaf Richert till Norra Gäddvik och sa att "här ska Luleå's vattenverk ligga".

Johan Gustaf's pappa var vattenbyggaren Josef Gabriel Rickert, civilingenjör 1851 vid Högre Artilleriläroverket i Marieberg, överste i väg- och vattenbyggnadskåren och pionjären inom vattenbyggnadskonsten i Göteborg. Sonen Johan Gustaf Richert tog sin examen 1880 och efterträdde sin far som arbetade som vattenbyggare i Göteborg.

Uppdraget att bygga vattenverket började 1898 och fullmäktige beslutade den 26 augusti 1904 att vatten och avlopp skulle Luleå stad ha. Furunäsets pumpstation i Norra Gäddvik blev platsen för Luleå vattenverk och lulebon och byggmästare CA Flemström ledde projektet. Från Gäddvik lades rören på frostfritt djup i riktning mot Mjölkuddsberget och sedan in till staden, som höll på att byggas upp igen efter den fjärde stadsbranden 1887.

Den förste maskinisten i vattenverket var Gustaf Olof Westerlund, född 14 februari 1872 i Sunne och död 20 maj 1945 i Luleå. Familjen bodde i Gäddvik och Gustaf Olof tjänade 1.200 kr/år och önskade löneförhöjning och den nya lönen blev 1.600 kr/år. Renar transporterade Gustaf Olof från Gäddvik till Luleå stad.

Personalen som behövdes för att bygga vattenverket var fyra rörlägningslag (40 man/lag), 150 jordschaktare och 50+10 man som byggde huvudledningen i Luleå stad. Ackordslön 33-50 öre/timme. Arbetsverktygen var spade, spett och skottkärra.

Vattenverket invigdes 1906 och en mil ledningsnät låg i marken, 1.000 m³ vatten fanns i en reservoar på Mjölkuddsberget och 15.000 lulebor fick vatten via pumpar utplacerade i staden. Att dra in vatten i alla hus var inte aktuellt och en pump korsningen Skeppsbrogatan-Trädgårdsgatan finns nu att skåda i Södra hamn. I Södra fanns lagret med rördelar och avloppet låg i Uddebo.

Att lägga rör i Luleå stad var ett fint jobb för arbetarna hade hatt på sig när de skottade.

1954 jubilerade vattenverket efter renovering och utbyggnad. 2014 likaså och då var målet att 94.000 Lulebor ska ha vatten och avlopp. Den "östra länken" byggs. Kostnaden 250 milj kr och vattenledningsrör till ett värde av 65 milj kr och vattenskyddsarean längs älven har utökats med 35 km och då hamnar man vid Bodens kraftstation. Vattentornet i Bergnäset används inte, men vattentornet på Svartöberget är i drift.